

03.10.2022

Група 22

Мегей А.В.

Історія України

Урок № 2

Тема: Друга світова війна

Мета уроку: визначати хронологічну послідовність та основні етапи подій Другої світової; охарактеризувати геополітичні плани СРСР та Німеччини щодо України.

Хід уроку

18 грудня 1940 р. Гітлер підписав директиву № 21 (план «Барбаросса») — план нападу на СРСР. «Коли ми говоримо сьогодні про придбання нових земель і нового простору в Європі, то насамперед думаємо про Росію та про підкорені нею окраїнні держави... Ця колосальна імперія на сході дозріла для її ліквідації», — зазначав Гітлер.

⇒⇒ Напад Німеччини на СРСР. Відступ Червоної армії

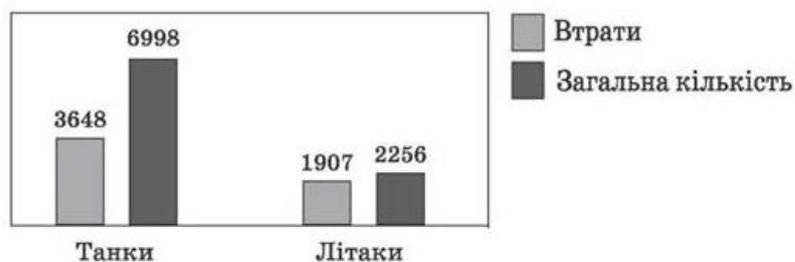
22 червня 1941 р. після сигналу «Дортмунд» фашистська Німеччина раптово напала на СРСР. Скоцентовані в мобільні угруповання «Північ», «Центр» і «Південь» німецькі армії швидко просувалися на Ленінград, Москву та Київ. До середини червня фронт стратегічного наступу гітлерівських військ становив 3 000 км, глибина вторгнення на головних напрямках — 400-600 км. За три тижні війни 28 радянських дивізій було повністю розгромлено, а ще 72 дивізії втратили понад 50 % особового складу — це 3/5 військ, що перебували в західних округах.

Причини невдач Червоної армії на початку війни: раптовість нападу; матеріальна невідповідність до війни; незавершеність процесу переозброєння СРСР; відсутність надійних союзників; міжнародна ізоляція Радянського Союзу; розпорошення сил Червоної армії на кордонах; масові репресії армійського командного складу наприкінці 30-х років; некомпетентність воєнно-стратегічного керівництва.

Німецькі війська, маючи величезний досвід у веденні сучасної війни, були раціонально розташовані, зокрема на напрямках головних ударів вони в 6-8 разів переважали радянські війська, які їм протистояли. Німецькі танкові з'єднання просувалися зі швидкістю 50-60 км за добу за підтримки мотопіхоти, створюючи небували в історії воєн оточення — котли. Уже за перші два дні бойових дій на аеродромах та в повітрі Червона армія втратила понад дві тисячі літаків, залишившись без прикриття з повітря.

ВТРАТИ ТЕХНІКИ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ФРОНТУ

(до 15 липня 1941 р.)

⇒⇒ Мобілізаційні заходи 1941 року та евакуація

Із початком вторгнення нацистських військ керівництво СРСР закликала населення до всенародного опору загарбникам. Ця війна була для більшості радянських людей Великою Вітчизняною війною, тобто справедливою, визвольною. Відповідно до директив створеного 30 червня 1941 р. Державного комітету оборони (ДКО), який перебрав на себе всю повноту влади в Радянському Союзі, відбувалась мобілізація засобів і ресурсів в Україні. За липень 1941 — червень 1942 р. з України до армії та на флот призвали 3 млн 185 тис. осіб, у 12 областях сформували народне ополчення у складі 1,3 млн осіб, 657 винищувальних батальйонів, у яких формально налічувалося 160 тис. бійців. Водночас здійснювалась перебудова народного господарства на воєнний лад. Був збільшений робочий день, скасовувалися чергові й додаткові відпустки, запроваджувалися обов'язкові понаднормові роботи.

Машинобудівні заводи України переналаштовувалися на виробництво озброєння, боєприпасів, військового обладнання.

До серпня 1941 р. спад виробництва в багатьох галузях економіки СРСР досяг небаченого рівня: прокат кольорових металів знизився в 430 разів, виробництво шарикопідшипників — у 21 раз. Понад 80 % військово-промислового комплексу, включаючи 94 % авіазаводів, опинилися у фронтовій або прифронтовій зоні. В Україні 26 червня за рішенням ЦК КП(б)У та РНК УРСР була створена спеціальна комісія на чолі із заступником голови РНК УРСР Д. Жилою. Але оскільки воєнна доктрина передбачала війну «на чужій території», то не було розроблено планів евакуації. Усе робилося якнайшвидше. У ході евакуації з України було вивезено на Схід 550 підприємств (лише з Києва — 197), понад 70 ВНЗ, 276 училищ фабрично-заводського навчання, не менше 3,5 млн осіб населення. Робітники, колгоспники, інтелігенція Радянської України були евакуйовані до 43 східних областей й автономних республік Російської Федерації, Казахстану, Узбекистану, Киргизії, Таджикистану, Туркменії. На схід перебазувалися колгоспи, радгоспи, МТС, з яких у тил відправили понад 34 тис. тракторів, а також понад 6,3 млн голів худоби. У глибокий тил також було евакуйовано більшість науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів, театрів, музеїв, медичних закладів. Вивезено і збережено фонди багатьох архівів і музеїв. Але через невідповідність і недостатню організованість багато з того, що варто було б вивезти, не було евакуйовано. Через паніку та безлад вдалося евакуйовати в тил менше 60 % великої рогатої худоби, 26,7 % свиней, 14,5 % коней. До 25 вересня 1941 р. вивезли лише 4 335 тракторів з 26651. А за розпорядженням керівних органів усе цінне майно, у тому числі хліб, пальне і т. п., яке не можна вивезти, слід було знищувати, що керівники й робили.

Колосальний обсяг робіт виконали трудящі України в липні 1941 — червні 1942 р., зводячи оборонні рубежі. Було збудовано понад 4 000 км загороджувальних ліній, вручну переміщено 17 млн м³ землі, підготовлено 20 тис. військово-інженерних споруд. Проте усі зусилля виявилися марними, оскільки танкові з'єднання вермахту обійшли майже всі оборонні споруди.

⇒⇒ Військові події 1941-1942 рр. Окупація України

ВІЙСЬКОВІ ПОДІЇ 1941-1942 РР.

Дата	Подія
22 червня 1941р.	Бомбардування німецькою авіацією українських міст (Рівне, Львів, Житомир, Київ, Севастополь та ін.), запеклі бої на кордонах
23-29 червня 1941 р.	Найбільша танкова битва початкового періоду війни в районі Луцьк-Броди-Рівне, у якій взяли участь з обох сторін близько 2 тис. танків (на тиждень затримала просування німців)
30 червня — 11 липня 1941р.	Відступ Червоної армії на обох фронтах: на Півдні вороги захопили Північну Буковину й Бессарабію та підійшли до Дністра; на Заході України взяли Дрогобич, Львів, Луцьк, Рівне, Житомир і наблизилися до Києва
11 липня — 22 вересня 1941р.	Київська оборонна операція, яка в результаті некомпетентного керівництва Й. Сталіна та його оточення закінчилася катастрофою для Південно-Західного фронту. Загинули і потрапили в полон понад 600 тис. осіб, які опинилися в оточенні, в т. ч. командуючий фронтом М. Кирпонос, член військової ради М. Бурмистренко, начальник штабу фронту В.Тупиков
19 вересня 1941р.	Гітлерівці зайняли Київ. Оборона Києва тривала 71 день, вона надовго затримала німців і дала змогу провести евакуацію на схід людей і великі підприємства Лівобережжя та Донбасу
5 серпня — 16 жовтня 1941р.	Оборона Одеси. Протягом 73 днів захисники міста утримували 300-тисячну ворожу армію, завдаючи їй великих втрат
25 жовтня 1941р.	Гітлерівці зайняли Харків. До кінця жовтня під ворожою окупацією опинилася також значна частина Донбасу
30 жовтня 1941р. — 4 липня 1942 р.	Героїчна оборона Севастополя, яка тривала 250 днів
16 листопада 1941 р.	Радянські війська залишили Крим (крім невеликого клаптика із Севастополем)
Кінець 1941р.	Війська Південно-Західного фронту закріпилися на лінії Вовчанськ—Балаклея-Красний Лиман, а Південного — на лінії Артемівськ-Шахтарське-Большекрепінська
12-29 травня 1942 р.	Наступальна операція радянських військ під Харковом, наслідки якої були трагічними: у районі Барвенківського виступу в оточення потрапили три радянські армії; втрати склали близько 240 тис. осіб
22 липня 1942 р.	Повна окупація території України німецько-фашистськими військами після захоплення міста Свердловська Ворошиловградської області (нині — Луганської). Ціною величезних жертв, героїчного опору народу німецький план «блискавичної війни» було зірвано

ОКУПАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ 1941 РОКУ

Дата	Місто
25 червня	Луцьк
28 червня	Рівне

30 червня	Львів
2 липня	Тернопіль
2 липня	Станіслав
3 липня	Дрогобич
9 липня	Житомир
10 липня	Кам'янець-Подільський
19 липня	Вінниця
14 серпня	Кіровоград
17 серпня	Миколаїв
19 серпня	Херсон
22 серпня	Черкаси
25 серпня	Дніпропетровськ
9 вересня	Чернігів
18 вересня	Полтава
19 вересня	Київ
3 жовтня	Запоріжжя
10 жовтня	Суми
17 жовтня	Одеса
21 жовтня	Сталіно
24 жовтня	Харків

Отже, протягом літа-осені 1941 р. німецькі війська та їхні союзники захопили всю Правобережну і більшу частину Лівобережної України та Крим. Розгром у грудні 1941 р. під Москвою 38 німецьких дивізій зрівняв плани «бліцкригу», створивши умови для контрнаступу радянських військ. У березні наступного року Генеральний штаб запропонував план операції на весну і початок літа 1942 р. Головна ідея цього документа — активна стратегічна оборона, накопичення резервів, а потім — рішучий наступ. Сталін же наполягав на серії наступальних операцій на окремих напрямках, наголошуючи: «Не сидіти ж нам в обороні склавши руки і чекати, доки німці вдарять першими». Операції планували в Криму, під Харковом, під Ленінградом і ще на декількох напрямках. «Те, що наступальні дії мали розгорнутися на великій кількості ділянок, — писав у своїх спогадах начальник оперативного відділу Генерального штабу С.Штеменко, — загрожувало бідою: наші війська опинилися втягнутими в операції з сумнівним наслідком, подрібнювалися сили, котрих і так було обмаль».

Неприємності розпочалися з того, що після трьох невдалих спроб (у лютому-квітні 1942 р.) прорвати оборону німців Кримський фронт змушений був перейти до оборони. Битва закінчилася цілковитою катастрофою для радянських військ і втратою Керченського півострова. 4 липня 1942 р. фашисти захопили Севастополь. Катастрофічною поразкою завершився розпочатий 12 травня

1942 р. наступ на харківському напрямку. Погана організація, недостатнє матеріальне забезпечення, тактичні помилки призвели до трагедії (у полон потрапило 240 тис. червоноармійців).

Поразки радянських військ в Україні та Криму змінили ситуацію на користь німців. Оволодівши стратегічною ініціативою, вони 28 червня 1942 р. розпочали широкомасштабний наступ. 22 липня 1942 р., після захоплення гітлерівцями м. Свердловська Ворошиловградської області, вся територія УРСР була остаточно окупована.

Історичний диктант:

Позначте правильні твердження знаком «+», а неправильні — знаком «-».

1. «План Барбаросса» був підписаний Гітлером 28 грудня 1940 р.
2. Друга світова війна розпочалася 22 липня 1941 р.
3. «План Барбаросса» передбачав блискавичний розгром СРСР.
4. Основними напрямками наступу Німеччини на СРСР були: «Північ», «Схід», «Південь».
5. Найбільша танкова битва початкового періоду війни відбулася в районі Луцьк-Броди-Рівне.
6. Київська оборонна операція закінчилася катастрофою для Південно-Західного фронту, загинули та потрапили в полон понад 800 тис. осіб.
7. Оборона Києва тривала 90 днів.
8. Оборона Одеси розпочалася 5 серпня 1941 р. і тривала 73 дні.
9. Героїчна оборона Севастополя тривала 250 днів.
10. Радянські війська остаточно залишили Крим наприкінці 1941 р.

11. Наступальна операція радянських військ у травні 1942 р. закінчилася трагічно, втрати склали близько 100 тис. осіб.

12. Територія України була повністю окупована німцями 22 червня 1942 р.

Домашнє завдання:

1. Опрацювати конспект
2. Виконати історичний диктант (письмово у робочому зошиті).

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegei@ukr.net. У темі листа вказати номер групи, назву предмета, прізвище та ім'я.